

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT

Nr..... Prot.

Tiranë, më2016

**MIRATOHET
MINISTËR**

LINDITA NIKOLLA

**MATURA SHTETËRORE
PROGRAMET ORIENTUESE**

(Provim me zgjedhje)

LËNDA: SOCIOLOGJI

Koordinator: ASTRIT DAUTAJ

Viti shkollor 2016-2017

1. UDHËZIME PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Programi orientues për lëndën me zgjedhje “Sociologjia”, përfshin konceptet më të rëndësishme të lëndës, si dhe njohuritë dhe shprehjet themelore që synohen në këtë lëndë. Ky program është bazuar në programin ekzistues të lëndës “Sociologjia”, të zhvilluar në klasën e 11-të të shkollave të mesme.

Programi orientues për provimin me zgjedhje të lëndës “Sociologjia”, i vlefshëm për provimet me zgjedhje në kuadrin e Maturës Shtetërore për vitin shkollor 2016-2017, përbën një dokument të vlefshëm për shkollën e mesme, për nxënësit e interesuar dhe specialistët e përfshirë në procesin e konsultimit ose të vlerësimit për provimet e Maturës Shtetërore.

Programi orienton **nxënësit** për përvetësimin e materialeve kyçe mësimore, njohuritë, konceptet dhe shprehjet kryesore që duhet të zotërojnë për të përballuar me sukses provimin e lëndës “Sociologjia”, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore.

Programi përmban informacionin e nevojshëm orientues për **mësuesit** e lëndës “Sociologjia” të shkollës së mesme, që do të përgatisin maturanët për provimin e kësaj lënde me zgjedhje në Maturën Shtetërore.

Programi përbën një dokument zyrtar që duhet zbatuar me korrektesë nga **specialistët e vlerësimit**, të përfshirë në hartimin e bankës së pyetjeve dhe tezës së provimit të lëndës “Sociologjia”, si lëndë me zgjedhje për Maturën Shtetërore.

Ky program duhet shqyrtuar me kujdes nga secili prej grupeve të interesuara.

Kujdes i veçantë duhet bërë nga specialistët e përfshirë në hartimin e bankës së pyetjeve dhe të tezës së provimit të lëndës “Sociologjia” të cilët **nuk duhet të përfshijnë për vlerësim çështje mësimore që nuk janë parashikuar në këtë program**. Banka e pyetjeve dhe teza e provimit të përmbajnë njohuri dhe koncepte të parashikuara në programin lëndor dhe të trajtuara në tekstet e mësimorë.

Mësuesit që do të përgatitin nxënësit për provimin e lëndës “Sociologjia” t’i aftësojnë nxënësit jo vetëm për çështjet mësimore, njohuritë, konceptet dhe shprehjet e përcaktuara në këtë program, por të trajtojnë me ta edhe çështje që nuk trajtohen në tekstin e përzgjedhur, por që përmbajnë informacion të rëndësishëm dhe ndihmojnë nxënësit për të përvetësuar më mirë materialin e zgjedhur për provim.

Përgatitja e nxënësve për provimin e lëndës “Sociologjia” të bëhet në mënyrë të vazhdueshme, që nxënësit të sigurojnë cilësinë e nxënies së çështjeve mësimore, të koncepteve kyçe dhe të aftësive intelektuale të përcaktuara në program.

Kujdes!

Në rastet kur njëri prej teksteve alternative nuk trajton një objektiv të caktuar të programit, atëherë **mësuesi** i lëndës, **që ka përzgjedhur këtë tekst, ka detyrën të plotësojë informacionin e domosdoshëm për realizimin e objektivit të përcaktuar.**

Nuk është detyrë e nxënësit të sigurojë tekste të tjera për të realizuar objektivat e munguar!

1.1 UDHËZIM I VEÇANTË

Testi në provimin me zgjedhje të maturës shtetërore në lëndën “Sociologjia”, do të ndërtohet në bazë të kërkesave dhe objektivave të programit të lëndës “Sociologjia”.

Testi **synon të vlerësojë atë çfarë di dhe është i aftë të bëjë nxënësi në fund të shkollës së mesme në lëndën e sociologjisë**, duke u bazuar në kërkesat e programit dhe në mundësitë që ofrojnë tekstet.

Kjo do të thotë se:

- a. Maturanti testohet për të vlerësuar shkallën e përvetësimit prej tij të njohurive, të ideve dhe të koncepteve bazë të lëndës. Programi në vijim përmban pikërisht fushat, temat, çështjet dhe konceptet kryesore të përzgjedhura për t’u testuar në këtë provim.
- b. Maturanti testohet për aftësitë intelektuale të vëzhgueshme dhe të matshme, të synuara nga programi dhe të zhvilluara gjatë në lëndën e qytetarisë në shkollë, të tilla si:
 1. Aftësia për të identifikuar dhe për të përshkruar (nivel i ulët i aftësive intelektuale).
 2. Aftësia për të shpjeguar dhe për të analizuar (nivel mesatar i aftësive intelektuale).
 3. Aftësia për të vlerësuar, për të marrë dhe për të mbrojtur qëndrime të caktuara (nivel i lartë i aftësive intelektuale).

Aftësia për të identifikuar dhe për të përshkruar

Të identifikosh do të thotë të zbulosh kuptimin e gjërave të prekshme (p. sh., ministrat) ose jo të prekshme (p.sh., koncepte, të tilla si: drejtësia, barazia etj.). Të identifikosh diçka, do të thotë ta dallosh atë nga diçka tjetër, ta klasifikosh ose ta gruposh sipas ngjashmërisë etj.

Të përshkruash do të thotë të dallosh, me shkrim ose me gojë, karakteristikat kryesore të një sendi ose dukurie. Këto mund të jenë sende të prekshme, konkrete, por mund të jenë edhe procese, institucione, qëllime etj.

Aftësia për të shpjeguar dhe për të analizuar

Të shpjegosh do të thotë të identifikosh, të përshkruash, të qartësosh ose të interpretosh diçka, p.sh.: shkaqet e ngjarjeve, kuptimin e ngjarjeve ose ideve të caktuara, arsyet për ndërmarrjen e veprimeve ose qëndrimeve të caktuara.

Të **analizosh** do të thotë të ndash diçka në pjesët e saj përbërëse për të qartësuar kuptimin ose rëndësinë e saj, për shembull, për të kuptuar shkaqet e ngjarjeve, pjesët përbërëse dhe pasojat e ideve, e proceseve të caktuara shoqërore, politike ose ekonomike.

Aftësia për të vlerësuar, për të marrë dhe për të mbrojtur qëndrime të caktuara

Të **vlerësosh** do të thotë të përdorësh kritere ose standarde për të gjykuar, p.sh., për anët e forta ose të dobëta të qëndrimeve që lidhen me çështje të caktuara, synime, mjete etj.

Të **marrësh një qëndrim të caktuar** do të thotë të përdorësh kritere ose standarde për të arritur në një qëndrim që individi e zgjedh nga një numër i caktuar qëndrimesh ose në një qëndrim të ri.

Të **mbrosh një qëndrim të caktuar** do të thotë të përdorësh argumente dhe fakte që mbështetin atë qëndrim, ose të kundërshtosh një qëndrim të caktuar, duke marrë parasysh edhe argumentet që i kundërvihen qëndrimit tënd.

Model i shpërndarjes së pikëve që rrjedhin nga pyetje të niveleve të ndryshme në test

Nivelet e aftësive intelektuale		
Niveli i ulët	Niveli mesatar	Niveli lartë
Aftësia për të identifikuar dhe për të përshkruar...	Aftësia për të shpjeguar dhe për të analizuar...	Aftësia për të vlerësuar, për të marrë dhe për të mbrojtur një qëndrim të caktuar...
40%	40%	20%

Shembuj rezultatesh komplekse të nxëni, që mund të maten/vlerësohen:

me anë të testeve që varen nga një kontekst i caktuar, të cilët nxënësi, pasi i lexon ose i analizon në një material të caktuar informativ, i plotëson me një ose me më shumë detyra; me anë të testeve me përgjigje të kufizuara; me anë të testeve me përgjigje të zgjeruara.

Rezultate të nxëni, që mund të vlerësohen me anë të testeve që varen nga një kontekst i caktuar janë, për shembull, aftësitë:

- për të dalluar lidhjet shkak-pasojë;
- për të dalluar zbatimin e parimeve;
- për të dalluar argumentet që kanë lidhje me çështjen;

- për të dalluar hipoteza të arsyeshme;
- për të dalluar përfundime të vlefshme etj.

Rezultate të nxëni, që mund të vlerësohen me anë të eseve me përgjigje të kufizuara, janë, për shembull, aftësitë:

- për të shpjeguar lidhjet shkak-pasojë;
- për të përshkruar zbatimin e parimeve;
- për të paraqitur argumente të vlefshme;
- për të formuluar hipoteza të arsyeshme;
- për të formuluar përfundime të vlefshme.

Rezultate të nxëni, që mund të vlerësohen me anë të eseve me përgjigje të zgjeruara, janë, për shembull, aftësitë:

- për të prodhuar, për të organizuar dhe për të shprehur ide;
- për të lidhur të nxënit në fusha të ndryshme të dijes;
- për të krijuar modele origjinale;
- për të vlerësuar ide të vlefshme.

LINJAT E PROGRAMIT

Metodat e kërkimit sociologjik

Metodat e kërkimit sociologjik janë të shumëllojshme. Ato luajnë rol të pazëvendësueshëm për qëmtimin e fakteve shoqërore, për zbulimin e prirjeve të zhvillimit të dukurive e të proceseve shoqërore. Metodat e kërkimit sociologjik zbatohen “të modifikuara” sipas veçorive specifike të çdo shoqërie.

Kultura, individi, shoqëria

Kultura ose sistemi kulturor i çdo shoqërie është një dukuri shumë komplekse, e cila ndikon dhe shprehet në të gjitha modelet e sjelljes së anëtarëve të saj. Çdo sistem kulturor ka veçoritë e veta specifike, që shfaqen në pesë përbërësit kryesorë: simbolet kulturore, gjuha, vlerat kulturore, normat kulturore dhe kultura materiale. Njohja e veçorive specifike të sistemeve kulturore jo vetëm që i bën të vetëdijshëm anëtarët e kulturës për rëndësinë e kulturës përkatëse, por edhe i ndihmon të orientohen më mirë në sistemet e tjera kulturore. Një aftësim i tillë orientues bëhet gjithnjë e më i domosdoshëm, ndërkohë që në kushtet e përforsimit të prirjeve globalizuese rritet numri dhe pesha specifike e njerëzve që, për arsye të ndryshme, punojnë e jetojnë në disa sisteme kulturore (p.sh., rreth 27 për qind e popullsisë së Republikës së Shqipërisë aktualisht punon e jeton si emigrante në sisteme të tjera kulturore).

Shoqërizimi

Shoqërizimi është një proces mjaft kompleks. Nëpërmjet shoqërizimit, çdo njeri formon personalitetin e vet si njeri, profesionist, veprimtar shoqëror etj. Çdo fazë e shoqërizimit të individit ndikohet nga faktorë dhe mjedise social-kulturore të ndryshme, të cilët evoluojnë në rrjedhën e kohës dhe përgjatë cikleve të shoqërizimit të çdo individi.

Devianca

Sjellja deviante është dukuri komplekse, e konstatuar në të gjitha shoqëritë dhe në të gjitha kohërat. Sjellja deviante ushtron ndikim të shumëllojshëm në dukuritë e proceset shoqërore, në zhvillimin e shoqërisë. Me qëllim që sjelljet deviante të jenë sa më pak problematike, është e nevojshme që nxënësi adoleshentë t'i njohë ato dhe shpjegimet e tyre sociologjike, sidomos në shoqërinë shqiptare.

Shtresimi gjinor dhe familja

Dallimet gjinore janë të pranishme pothuajse në të gjitha shoqëritë. Ndonëse kryejnë role plotësuese të domosdoshme për funksionimin normal dhe zhvillimin e shoqërisë, marrëdhëniet ndërmjet femrave dhe meshkujve jo rrallë karakterizohen nga diskriminimi. Zbehja dhe tejkalimi i dukurive të tilla negative ndikojnë në harmonizimin e marrëdhënieve ndërmjet bashkëshortëve dhe përgjithësisht të anëtarëve të familjes, në pakësimin e divorceve e të anëve të errëta të jetës familjare etj.

Raca dhe etniciteti

Fjala *etni* dhe sidomos fjala *racë* përdoren dendur në jetën e përditshme. Shpesh këto fjalë përdoren me kuptime të gabuara dhe krijojnë pështjellim rreth grupimeve të popullsisë që shënjojnë. Për racat dhe etnitë, dhe sidomos për marrëdhëniet ndërmjet tyre, lënda e sociologjisë ofron kuptime të sakta, të cilat i ndihmojnë nxënësit adoleshentë të bëhen të vetëdijshëm, jo vetëm për të mos rënë në kurthin e paragjyqimeve racore apo etnike, por edhe për t'u bërë veprimtarë shoqërorë për komunikime e marrëdhënie sa më harmonike ndërmjet grupimeve shoqërore me përkatësi të ndryshme racore dhe etnike.

Analiza sociologjike e besimeve fetare

Besimet fetare kanë qenë dhe janë të pranishme në të gjitha shoqëritë e studiuara deri në ditët tona. Ato paraqiten në forma të ndryshme dhe ndryshojnë në rrjedhën e kohës. Besimet fetare kanë kryer dhe kryejnë funksione të rëndësishme në shoqëri, ndaj dhe janë bërë një objekt i rëndësishëm i shqyrtimeve sociologjike.

Urbanizimi dhe karakteristikat e punës në shoqëritë më të urbanizuara

Urbanizimi është një dukuri komplekse, e cila është përhapur dhe zhvilluar me ritme të shpejta përgjatë dy shekujve të fundit, duke përcaktuar ndryshime rrënjësore jo vetëm në peizazhin urban, por edhe në modelet e organizimit dhe të punës, të sjelljes dhe të menduarit të shumicës dërrmuese të anëtarëve të shoqërisë. Në shoqëritë industriale shumë të zhvilluara ose pasindustriale puna ka disa karakteristika kryesore të cilat, në mjaft aspekte,

dallohen nga veçoritë e punës në shoqërinë shqiptare. Të rinjtë shqiptarë lipset t’i njohin këto karakteristika, duke qenë se gjatë procesit të integritit në sistemin e ekonomive industriale të Europës e më gjerë, edhe ekonomia shqiptare do të formësohet shkallë-shkallë sipas modelit të tyre edhe në çështje të punës.

Shtresimi i shoqërisë dhe lëvizjet shoqërore

Shoqëria nuk është një grumbullim njerëzish të paorganizuar. Së paku, që nga lashtësia klasike greke e romake çdo shoqëri është e përbërë nga grupime shtresore të caktuara, si: kasta, klasa, shtresa shoqërore etj. Çdo shoqëri ndryshon edhe në sajë të përpjekjeve të njerëzve për të ndryshuar statusin e tyre në shoqëri, në sajë të përpjekjeve për të kaluar nga klasat ose shtresat me status më të ulët në ato me status më të lartë. Në periudha historike të caktuara, përpjekje të tilla për ndryshim statusesh shoqërore masivizohen, bëhen më të vetëdijshme dhe më të organizuara, duke u shndërruar në lëvizje shoqërore.

Shoqëria tradicionale, moderne, pasmoderne

Shoqëritë ndryshojnë vazhdimisht në rrjedhën e kohës. Ndryshime të rëndësishme janë vërejtur përgjatë kalimit të shoqërive nga faza tradicionale, në atë moderne dhe pasmoderne. Një tablo e përmbledhur e karakteristikave kryesore të shoqërive në këto tri faza të zhvillimit jepet në mësimet e kësaj linje. Analizat përgjithësuese konkretizohen edhe me fakte e dukuri nga shoqëria shqiptare.

OBJEKTIVAT E PROGRAMIT SIPAS LINJAVE PËRKATËSE

Linja 1: Metodatat e kërkimit sociologjik

Linja	Objektiva
Metodat e kërkimit sociologjik	<p>Në fund të kësaj njësie nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të metodave të kërkimeve sociologjike ▪ të përshkruajë disa eksperimente sociologjike (eksperimenti në fabrikën Hawthorne dhe eksperimenti në burgun Stanfordd); ▪ të krahasojë përparësitë e kufizimet e një metode të kërkimit sociologjik; ▪ të përshkruajë reagimet e veçanta të shqiptarëve nëse vihen në një situatë eksperimentale; ▪ të përshkruajë llojet kryesore të vëzhgimeve sociologjike (vëzhgimi i pjesshëm dhe i përgjithshëm, vëzhgim sistematik dhe jo sistematik, vëzhgim i drejtpërdrejtë dhe jo i drejtpërdrejtë, vëzhgim pjesëmarrës dhe jo pjesëmarrës) dhe procedurën e realizimit të tyre në kushtet e shoqërisë shqiptare; ▪ të përdorë elementet kryesore të hartimit dhe të realizimit të anketës

sociologjike;

- të përdorë kriteret dhe kërkesat kryesore të kampionimit sociologjik, për të realizuar praktikisht kampionime sociologjike të thjeshta;
- të përshkruajë llojet kryesore të intervistave sociologjike (intervista e lirë, intervista e strukturuar dhe intervista gjysmë e strukturuar);
- të realizojë intervista të thjeshta, duke pasur parasysh veçoritë kryesore të formimit psikokulturor të shqiptarëve;
- të përdorë dokumente të ndryshme zyrtare dhe vetjake në studimet sociologjike në shoqërinë shqiptare;
- të përdorë për të lexuar dhe interpretuar nga pikëpamja sociologjike dokumente të ndryshme zyrtare ose vetjake;
- të hartojë një anketë që synon të studiojë një problem rinor të adoleshencës;
- të interpretojë të dhënat e grumbulluara përmes një ankete të realizuar me nxënësit e klasës ose të shkollës (mund të realizohet edhe si punë në grup).

Linja 2. Kultura, individi, shoqëria

Linja	Objektiva
Kultura Individi Shoqëria	<p>Në fund të kësaj njësie mësimore nxënës/i-ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të shpjegojë konceptin gjithëpërfshirës të kulturës; ▪ të përshkruajë funksionet e kulturës në marrëdhëniet e njerëzve me natyrën, me njëri-tjetrin, me shoqërinë; ▪ të tregojë kuptimin e simbolit kulturor, funksionet kryesore të simboleve kulturore dhe veçoritë kryesore të zhvillimit të tyre; ▪ të dallojë simbole të veçanta të kulturës shqiptare, të cilat luajnë rol të rëndësishëm në funksionimin e shoqërisë shqiptare; ▪ të përshkruajë kuptimin e gjuhës si tërësi simbolesh kulturore; ▪ të përshkruajë rolin e veçantë të gjuhës shqipe në shpjegimin e disa dukurive kulturore e gjuhësore të vendeve të tjera të Evropës; ▪ të tregojë kuptimin e konceptit sociologjik të vlerave kulturore, ▪ të përmendë disa vlera kryesore të kulturave perëndimore; ▪ të argumentojë rolin e veçantë të vlerave kulturore të besës dhe të mbyjtjes me mikpritjes së shoqërisë tradicionale shqiptare; ▪ të shpjegojë konceptin sociologjik të normave kulturore dhe shumëllojshmërinë e tyre; të argumentojë raportet ndërmjet normave kulturore dhe normave ligjore; ▪ të shpjegojë rolin e veçantë të normave kulturore në funksionimin e shoqërisë tradicionale shqiptare; ▪ të përcaktojë konceptin sociologjik të nënkulturës dhe kundërkulturës; ▪ të argumentojë se kultura shqiptare është mozaik nënkulturash dhe e zhvilluar në periudha të gjata kohore si kundërkulturë e argumentet t'i ilustrojë me shembuj e fakte të qëmtuara nga jeta e përditshme; ▪ të dallojë vështirësitë kryesore (etnocentrizmi, ksenocentrizmi) me të cilat ndeshen njerëzit kur kalojnë nga njëri sistem kulturor te tjetri; ▪ të përshkruajë veçoritë kryesore të reagimi të shqiptarëve ndaj kulturave të tjera kryesisht nëpërmjet njohjes së përvojave jetësore të emigrantëve shqiptarë, të studentëve shqiptarë që studiojnë në vende të tjera; ▪ të përshkruajë rëndësinë teorike dhe praktike të relativitetit kulturor. ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit; ▪ të përgatisë një ese për një çështje të kulturës shqiptare.

Linja 3: Shoqërizimi

Linja	Objektiva
Shoqërizimi	<p>Në fund të kësaj njësie nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të shpjegojë kuptimin sociologjik të shoqërizimit në formimin e personalitetit të njeriut; ▪ të japë disa shpjegime kryesore sociologjike të procesit të shoqërizimit (vetja shoqërore dhe marrja e rolit të tjetrit sipas xh. H. Mid, pikëpamja e Ç. H. Kult për shoqërinë si pasqyrë etj.); ▪ të përshkruajë ndikimet e veçanta të mjedisëve dhe faktorëve të ndryshëm (familja, shkollimi, grupet e vogla të shoqeve dhe shokëve më të afërt, mjetet e komunikimit masiv, opinionit publik); ▪ të përshkruajë veçoritë e ndikimit të faktorëve të tillë në shoqërinë shqiptare të ditëve tona. ▪ të përshkruajë ndikimin e filmave me procese gjyqësore dhe me dhunë në procesin e shoqërizimit të adoleshentëve shqiptarë; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të shoqërizimit në ciklet e jetës (fëmijëria, adoleshenca, mosha e rritur e hershme, mosha e pjekurisë dhe pleqëria); ▪ të përshkruajë veçoritë e shoqërizimit përgjatë cikleve të tillë të jetës në shoqërinë shqiptare.

Linja 4: Devianca

Linja	Objektiva
Devianca	<p>Në fund të kësaj njësie mësimore nxënës/i-ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë e të arsyetojë karakterin relativ të sjelljeve deviante, faktorët dhe rrethanat socialkulturore kryesore që përcaktojnë nëse një model sjelljeje është deviant ose jo; ▪ të përshkruajë pesë tipat kryesore të krimit (krimi kundër personit, krimi kundër pasurisë, krimi i urrejtjes ose i mërisë, krimi i “jakave të bardha” dhe i ashtuquajtur “krimi pa viktimë”); ▪ të dallojë format specifike të shfaqjes së krimeve të tilla në shoqërinë shqiptare të ditëve tona; ▪ të arsyetojë prirjen pse meshkujt dhe të rinjtë janë më të kriminalizuar se femrat dhe burrat me moshë më të pjekur si në vendet e tjera, ashtu edhe në Republikën e Shqipërisë; ▪ të shpjegojë ndikimet e filmave me dhunë dhe procese gjyqësore në modelet e sjelljes së të rinjve shqiptarë; ▪ të përshkruajë si ndikojnë në sjelljet e atij/asaj filma të tillë;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë shpjegimet kryesore biologjike dhe gjenetike të deviancës; ▪ të shpjegojë teorinë sociologjike të kontrollit të Trevis Hirshit dhe teorinë e etiketit të Hauërd S. Beker për shpjegimin e deviancës; ▪ të shpjegojë kuptimin e deviancës parësore dhe dytësore ▪ të përshkruajë funksionet kryesore shoqërore të sjelljeve deviante (pohimi i vlerave kulturore më të rëndësishme, përcaktimi i kufijve moralë, forcimi i unitetit shoqëror, faktor i rëndësishëm ndryshimesh shoqërore); ▪ të përshkruajë veçori të funksioneve të tilla në shoqërinë shqiptare. ▪ të përgatisë një ese për një sjellje deviante që shqetëson më shumë të rinjtë adoleshentë.
--	--

Linja 5: Shtresimi gjinor dhe familja

Linja	Objektiva
Shtresimi gjinor dhe familja	<p>Në fund të kësaj njësie mësimore nxënës/i-ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë format kryesore të shfaqjes së pabarazisë gjinore; ▪ të përshkruajë rolin e veçantë të vajzave dhe grave në shoqërinë shqiptare si faktor që përmirëson komunikimin, si faktor ekuilibrimi në jetën politike etj; ▪ të rendisë objektivat kryesore të lëvizjeve feministe; ▪ të dallojë format kryesore të martesës (endogamia dhe ekzogamia, monogamia dhe poligamia) dhe ▪ të përshkruajë funksionet shoqërore të tyre; ▪ të rendisë pikëpamjet kryesore për dilemën bashkëkohore: martesë apo bashkëjetesë; ▪ të përshkruajë mendësitë kryesore të shoqërisë shqiptare për këtë dilemë; ▪ të rendisë format kryesore të familjes; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të familjes shqiptare; ▪ të shpjegojë funksionet kryesore të familjes (shoqërizimi, rregullimi i marrëdhënieve seksuale, riprodhimi dhe nxitja emocionale e përkrahja ekonomike); ▪ të përshkruajë veçoritë e funksioneve të tilla në shoqërinë shqiptare; ▪ të interpretojë dukurinë e divorcit dhe rrjedhojat shoqërore e psikokulturore të saj; ▪ të përshkruajë veçoritë e divorcit në shoqërinë shqiptare; ▪ të interpretojë njohë vizionet kryesore për të ardhmen e familjes. ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit;

Linja 6: Racat dhe etniciteti

Linja	Objektiva
Racat dhe etniteti	<p>Në fund të kësaj njësie mësimore nxënës/i-ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të shpjegojë kuptimin sociologjik të konceptit <i>racë, etnicitet, pakicë kombëtare dhe pakicë etnike</i>; ▪ të tregojë ç'janë paragjykimet dhe diskriminimet; ▪ të argumentojë pse marrëdhëniet ndërmjet grupeve racore dhe etnike shpesh karakterizohen nga forma të ndryshme paragjykimi dhe diskriminimi; ▪ të analizojë katër format kryesore të marrëdhënieve ndërmjet shumicës dhe pakicave etnike në shoqëritë moderne (pluralizmi, asimilimi, veçimi (vetveçimi) dhe shfarosja); ▪ të përshkruajë veçoritë e marrëdhënieve të shqiptarëve me pakicat kombëtare ose etnike në vendin tonë;

Linja 7: Analiza sociologjike e besimeve fetare

Linja	Objektiva
Analizë sociologjike e besimeve fetare	<p>Në fund të kësaj njësie mësimore nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të tregojë përcaktimet kryesore sociologjike të fesë; ▪ të përshkruajë funksionet kryesore të besimeve fetare (forcimi i unitetit shoqëror; përcaktimi i kuptimit të jetës; faktor i kontrollit shoqëror; ndikime të karakterit shoqëror të të shenjtës); ▪ të përshkruajë si shfaqet veprimi i funksioneve të tilla në bashkësinë vendore ku jeton ai vetë ose të afërm të tij; ▪ të përshkruajë fakte që provojnë tolerancën, mirëkuptimin ndërfaqet të shqiptarëve në ditët tona dhe në të kaluarën, së paku të afërt; ▪ të përshkruajë veçoritë kryesore të 6 feve që konsiderohen fe botërore dhe funksionet e tyre shoqërore të veçanta në shoqëritë ku veprojnë; ▪ të analizojë prirjet kryesore të ndryshimit të besimeve fetare në shoqëri (shekullarizimi dhe fundamentalizimi); të përshkruajë veçoritë e shekullarizimit dhe të fundamentalizimit në shoqërinë shqiptare. ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit.

Linja 8: Urbanizimi dhe karakteristikat e punës në shoqëritë më të urbanizuara

Linja	Objektiva
<p>Urbanizimi dhe karakteristikat e punës në shoqëritë më të urbanizuara</p>	<p>Në fund të kësaj njësie mësimore nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të tregojë parakushtet e urbanizimit dhe karakteristikat e qyteteve paraindustriale; ▪ të përshkruajë veçoritë e urbanizimit përgjatë periudhës së industrializimit; ▪ të përshkruajë veçoritë e urbanizimit përgjatë periudhës së industrializimit; ▪ të analizojë dukuritë e prirjet kryesore të zhvillimeve urbane pas Luftës së Dytë Botërore (shpërqendrimi urban, zona urbane, përtëritje, urbane, xhentrifikimi, eksurbanizim); ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të urbanizimit në Shqipëri, veçanërisht pas Luftës së Dytë Botërore ▪ të përshkruajë interpretimet kryesore sociologjike të jetës shoqërore në qytete (dallimet e mënyrës urbane të jetesës nga mënyra rurale, urbanizimi si mënyrë jetese dhe ekologjia urbane); ▪ të analizojë karakteristikat kryesore të punës në shoqëritë më të urbanizuara ose më të industrializuara (pakësimi i punës së gjallë të njerëzve në bujqësi; rritja e peshës specifike të punëve jakëbardhë, shtimi i profesioneve shumë të kualifikuara dhe rritja e rëndësisë së tyre; pakësimi i peshës specifike të të vetëpunësuarve; papunësia; ekonomia e paligjshme; rritja e shkallës së diversitetit në vendin e punës; rritja e shkallës së përdorimit të teknologjive të informacionit); ▪ të krahasojë përafrimet, dallimet dhe karakteristikat e kundërta të punës në shoqërinë shqiptare të ditëve tona dhe rrjedhojat e tyre. ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi, duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit.

Linja 9: Shtresimi i shoqërisë dhe lëvizjet shoqërore

Linja	Objektiva
Shtresimi i shoqërisë dhe lëvizjet shoqërore	<p>Në fund të kësaj njësie mësimore nxënësi/ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të shtresimit shoqëror; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të organizimit të shoqërisë në sistemin e kastave; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të organizimit të shoqërisë në sistemin e klasave; ▪ të analizojë dukurinë e lëvizshmërisë shoqërore individuale e strukturore dhe veçoritë e tyre në sistemin e kastave e të klasave; ▪ të tregojë veçoritë kryesore të klasave e shtresave në shoqërinë e Shteteve të Bashkuara të Amerikës, si një nga shoqëritë e mëdha më të urbanizuara; ▪ të analizojë dukurinë e ndryshimit shoqëror dhe karakteristikat kryesore të tij (i përgjithshëm dhe me veçori dalluese në çdo shoqëri; përgjithësisht i qëllimshëm, por i paplanifikuar në të gjithë rrjedhojat; rrjedhoja kontradiktore dhe kohëzgjatje të ndryshme); ▪ të interpretojë idetë sociologjike për lëvizjet shoqërore dhe trupat kryesore të lëvizjeve shoqërore (lëvizja alternative, lëvizje realizuese, lëvizja reformuese dhe revolucione); ▪ të analizojë veçoritë e lëvizjeve shoqërore në të katër fazat e zhvillimit të saj dhe arsyet kryesore të rënies së lëvizjes shoqërore.

Linja 10: Shoqëria tradicionale, moderne, pasmoderne

Linja	Objektiva
Shoqëria tradicionale, moderne, pasmoderne	<p>Në fund të kësaj njësie mësimore nxënës/i-ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë katër karakteristikat kryesore të shoqërisë moderne sipas Peter Bergerit (venitja e komuniteteve të vegjël tradicionale; zgjerimi i mundësive për zgjedhje vetjake; zgjerimi i spektrit të shumëllojshmërisë shoqërore; orientimi nga e ardhmja dhe rritja e vetëdijes së kohës); ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të shoqërisë tradicionale të krahasuara me ato të shoqërisë moderne; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të shoqërisë tradicionale shqiptare dhe dukuritë e prirjet kryesore të modernizimit të një shoqërie të tillë;

- të analizojë e të interpretojë pesë karakteristikat kryesore të shoqërisë pasmoderne (rënia e modernitetit; zbehja e dritës së përparimit; shkenca nuk përballon zgjidhjen e çështjeve; intensifikimi i debateve kulturore; ndryshimi i vazhdueshëm i institucioneve shoqërore).

PESHA SIPAS LINJAVE

Nr.	Linja	Pesha (në përqindje)
1	Metodat e kërkimit sociologjik	10%
2	Kultura, individi, shoqëria	13%
3	Shoqërizimi	9%
4	Devianca	11%
5	Shtresimi gjinor dhe familja	11%
6	Raca dhe etniciteti	9%
7	Analiza sociologjike e besimeve fetare	10%
8	Urbanizimi dhe karakteristikat e punës në shoqëritë më të urbanizuara	11%
9	Shtresimi i shoqërisë dhe lëvizjet shoqërore	9%
10	Shoqëria tradicionale, moderne, pasmoderne	7%
Totali:		100%